

**NECESITATEA CONSOLIDĂRII REZILIENȚEI SECURITĂȚII
NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL
INTENSIFICĂRII DIMENSIUNII GEOPOLITICE A FENOMENULUI
PANDEMIEI GLOBALE COVID-19**

**NEED TO STRENGTHEN THE RESILIENCE OF THE NATIONAL
SECURITY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE CONTEXT
OF INTENSIFYING THE GEOPOLITICAL DIMENSION OF THE
COVID-19 GLOBAL PANDEMIC PHENOMENON**

DOI: 10.5281/zenodo.5564984

UDC: 32:355.1

Veaceslav UNGUREANU

Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice

E-mail: veaceslav.ungureanu@gmail.com

Rezumat: Cercetarea problemei fundamentale constă în analiza dimensiunii geopolitice a evenimentelor internaționale și regionale în condițiile pandemiei COVID-19 care determină transformarea mediului de securitate europeană și procesul de asigurare a consolidării rezilienței securității naționale a Republicii Moldova. Fenomenul pandemiei COVID-19 poate fi considerat o criză globală pluridimensională, în care s-au intensificat acțiunile de politică externă ale marilor puteri și puterilor regionale de a influența reconfigurarea arhitecturii geopolitice a sistemului de securitate internațională și a structurii complexului de securitate în diferite regiuni ale mapamondului. Ideea de bază a subiectului propus spre examinare științifică rezidă în investigarea impactului contextului geopolitic al mediului de securitate regională în perioada pandemiei globale generate de noul tip de coronavirus COVID-19 asupra aprofundării sau superficialității relațiilor de cooperare politico-militare dintre Republica Moldova și Alianța Nord-Atlantică, ce va contribui la elucidarea sau la confuzionarea oportunităților oferite de Alianță pentru sporirea nivelului de reziliență instituțională a securității naționale a Republicii Moldova, care necesită în continuare o susținere substanțială din partea partenerilor occidentali de dezvoltare pentru fortificarea gradului de capabilitate și interoperabilitate în domeniul securității și apărării naționale, astfel descurajând eventualele pericole și contracarând riscurilor și amenințărilor existente.

Cuvinte-cheie: arhitectură geopolitică, mediu de securitate internațională și regională, securitate și apărare națională, forțele armate, reziliența instituțională, politica externă, riscuri și amenințări, criza sanitară, pandemia COVID-19.

Abstract: The fundamental problem research consists in analyzing the geopolitical dimension of the international and regional events during the COVID-19 pandemic that determines the transforming of the European security environment and the process for ensuring the resilience strengthening of the national security of the

Republic of Moldova. The COVID-19 pandemic phenomenon can be considered a multidimensional global crisis when the great powers and regional powers' foreign policy actions had intensified in order to influence the reconfiguration of the geopolitical architecture of the international security system and the security complex structure in different regions of the world. The main idea of this research paper consists in the investigation of the impact of the geopolitical context of the regional security environment during the global pandemic generated by the new type of COVID-19 Coronavirus on the deepening or superficiality of the political-military cooperation relations between the Republic of Moldova and the North Atlantic Alliance. It will further contribute to the elucidation or confusion of the opportunities provided by the Alliance to increase the level of the institutional resilience of the national security of the Republic of Moldova, which needs further substantial support of the West development partners for fortifying the capability and interoperability degree in the national security and defense field, thus discouraging possible menaces and counteracting current risks and threats.

Keywords: *geopolitical architecture, regional and international security environment, national security and defense, armed forces, institutional resilience, foreign policy, risks and threats, health crisis, COVID-19 pandemic.*

Introducere

Evoluția procesului de cercetare a fenomenul pandemiei globale COVID-19 și impactul asupra domeniului de securitate și apărare aduce în prim-plan un nivel sporit de intensificare și de generare a crizelor care contribuie la apariția/reapariția noilor provocări geopolitice, astfel subminând componentele ce asigură securitatea la nivel internațional, regional și național. În acest context, rolul esențial de combatere a consecințelor crizei sanitare la adresa securității internaționale, precum și în promovarea politicilor de fortificare a securității naționale a statelor partenere, prin reafirmarea angajamentelor în cadrul cooperării multilaterale, îi revine Alianței Nord-Atlantice, care asigură libertatea și securitatea membrilor săi prin mijloace politice și militare în conformitate cu Tratatul Nord-Atlantic și cu principiile Cartei Organizației Națiunilor Unite, promovează relații de pace și prietenie în zona Nord-Atlantică și contribuie la prevenirea conflictelor și războaielor. În același timp, Alianța Nord-Atlantică, prin utilizarea propriei infrastructuri, își asumă statutul de actor principal în regiunea euroatlantică, asigurând un suport semnificativ în lupta cu noul tip de coronavirus COVID-19 și prevenirea viitoarelor focare pandemice. Există marea probabilitate că pandemia COVID-19 ar putea contribui și la o reconfigurarea geopolitică a axelor strategice ale Alianței Nord-Atlantice Est-Vest și Nord-Sud, accentuând pe cheltuielile militare și a pregătirii apărării departe de frontiera estică și cea din zona mediteraneeană.

Scopul cercetării constă în investigarea gradului de reziliență instituțională de asigurare a securității naționale a Republicii Moldova în condițiile intensificării dimensiunii geopolitice regionale și globale a

fenomenului pandemiei COVID-19 care a determinat unele transformări ale arhitecturii geopolitice regionale și a provocat reapariția riscurilor și amenințărilor la adresa independenței, suveranității și integrității teritoriale ale micilor puteri. Considerăm că analiza evenimentelor geopolitice regionale și globale rămân a fi pertinente pentru reflecțiile privind redimensionarea politicilor de asigurare a securității naționale ale statelor mici din regiunea Europei de Sud-Est și a stabilității mediului securității regionale în contextul perpetuării crizei sanitare la nivel mondial provocată de fenomenul COVID-19, care amplifică procesele de reconfigurare a arhitecturii geopolitice a sistemului internațional postrăzboi rece și sporește probabilitatea transformării acesteia într-o criză de securitate regională extinsă în Europa Centrală și de Est. În această ordine de idei, susținem că, marile puteri își vor păstra și în continuare politica externă bazată pe realizarea intereselor geopolitice pe toată perioada evoluției fenomenului COVID-19, chiar și în pofida faptului că unii actori majori asigurând stabilitatea mediului de securitate regională în unele zone ale mapamondului vor promova redimensionarea conceptului funcționalității actualului sistem de asigurare a securității internaționale, care s-a dovedit a fi un mecanism inefficient pentru prevenirea apariției crizei securității regionale ca urmare a repercusiunii crizei sanitare. Rezultatul cercetării va demonstra nivelul redus al capacității instituționale a sistemului național de securitate și apărare al Republicii Moldova de a depăși pe cont propriu provocările geopolitice amplificate de criza sanitară generată de fenomenul COVID-19 și va argumenta necesitatea consolidării rezilienței securității naționale a Republicii Moldova prin examinarea oportunității combaterii colective a acestor riscuri și amenințări, care trebuie să devină un imperativ în realizarea intereselor vitale ale Republicii Moldova și o chestiune fundamentală pentru asigurarea securității naționale.

Metodologia cercetării

În cadrul cercetării au fost aplicate și îmbinate mai multe metode de investigație, ce au vizat chintesența, subiectului abordat, cum ar fi: *metoda istorică*, care ne-a permis să analizăm aspectele istorice ale fundamentării capacității instituționale de asigurare a securității naționale la diferite etape de dezvoltare a Republicii Moldova. Dintre *metodele general-științifice* au fost aplicate: *metoda descriptivă* pentru a expune evenimentele geopolitice regionale și globale care s-au intensificat în contextul crizei sanitare generată de fenomenul pandemiei globale COVID-19 determinând riscuri și amenințări geopolitice la adresa securității naționale a Republicii Moldova; *metoda structural-funcțională* a permis tratarea relațiilor de cooperare cu Organizația Nord-Atlantică ca o sumă de oportunități și constrângeri geopolitice în sectorul apărării naționale reliefând interesul de fortificare a securității militare și combatere a provocărilor geopolitice în condițiile fenomenului pandemiei globale COVID-19; *metoda*

comparativă a dat posibilitate de a investiga experiența de asigurare a securității naționale a statelor europene cu statut de neutralitate permanentă prin valorificarea oportunităților oferite de nivelul avansat de cooperare cu Alianța Nord-Atlantică în perioada pandemiei globale COVID-19, precum și potențialul de implicare a statelor-neutre în asigurarea securității regionale; *metoda behavioristă* a asigurat cercetarea comportamentului marilor puteri angajate în reconfigurarea geopolitică a arhitecturii mediului de securitate regională din Europa de Sud-Est în contextul pandemiei globale COVID-19 și repercusiunile acestui proces asupra politicilor de asigurare a securității naționale a Republicii Moldova. *Metodele particular-științifice* utilizate în procesul de cercetare a necesității consolidării rezilienței securității naționale a Republicii Moldova în contextul intensificării dimensiunii geopolitice a fenomenului pandemiei globale COVID-19, au inclus: *metoda dialectică*, bazată pe raporturile cauză-efect, a permis expunerea în dinamică a materialului, evidențiind procesul de redimensionare a intereselor geopolitice ale marilor puteri care au impulsionat reconfigurarea arhitecturii mediului de securitate regională din Europa de Sud-Est în condițiile pandemiei globale COVID-19, proces ce exercită repercusiuni asupra asigurării securității naționale a Republicii Moldova; *metoda studiului de caz* a asigurat cercetarea oportunităților oferite de aprofundarea relațiilor de cooperare politico-militare dintre Republica Moldova și Alianța Nord-Atlantică pe dimensiunea asigurării securității militare, identificând trăsăturile generale și evidențiind particularitățile; în procesul studiului au mai fost folosite și alte metode ca deducția și inducția, analiza și sinteza.

Rezultate

1. Geneza fenomenului COVID-19 și repercusiunile asupra domeniilor de dezvoltare ale statului. Criza sanitară globală provocată de fenomenul pandemiei COVID-19 a determinat și mai mult certitudinea necesității redimensionării politicilor de asigurare a securității naționale a micilor puteri, securitatea cărora depinde în mare măsură de interesele geopolitice ale marilor puteri și/sau de arhitectura geopolitică regională, care dețin un statut geopolitic de neutralitate, lipsite de potențial militar, care nu se află într-o alianță sau organizație politico-militară și nu au un acord semnat cu o mare putere sau cu un stat vecin privind asigurarea securității și apărării naționale realizarea căruia rămâne pe cont propriu. La sfârșitul lunii decembrie al anului 2019, mai mulți locuitori din orașul Wuhan (China de Est) prezentau simptome grave de pneumonie virală, cu origine necunoscută, cauza fiind descoperită ulterior, sub forma unui nou tip de coronavirus (SARS-CoV-2), mai târziu denumit COVID-19, deosebit de contagios și, în unele cazuri, chiar letal, astfel încât cei 11 milioane de cetățeni chinezi din provincia respectivă au fost obligați să stea, timp de două luni, în carantină totală. De la acel moment, au trecut doar aproximativ

două săptămâni până la raportarea primului astfel de caz în Thailanda, apoi în Japonia. La sfârșitul lunii ianuarie 2020, Germania, Japonia, Vietnam și Statele Unite ale Americii au raportat primii pacienți infectați cu COVID-19, care nu au călătorit în China, ci au intrat în contact cu persoane care au călătorit în orașul Wuhan [1], iar pe 30 ianuarie 2020, Organizația Mondială a Sănătății a declarat noul focar de coronavirus o urgență de sănătate publică de preocupare internațională, pentru ca, pe 11 martie, să fie caracterizată drept pandemie [2]. Două zile mai târziu, Organizația Mondială a Sănătății a declarat Europa drept epicentru al pandemiei, în afara granițelor Chinei [2]. Numărul celor infectați crescând exponențial, ajungându-se, la sfârșitul lunii iunie 2020, la un total de 10,1 milioane de cazuri și peste 500.000 de decese la nivel mondial [3, p. 1].

C. Băhnăreanu precizează că, inițial statele din Uniunea Europeană au fost cele mai afectate de pandemie precum: Italia, Spania, Franța și Marea Britanie, iar ulterior, Statele Unite ale Americii, Federația Rusă, India și Brazilia au devenit state care au fost nevoite să se confrunte cu un val uriaș de infectări și decese, numărul acestora fiind cel mai mare din lume. Expertul afirmă că, pentru a limita răspândirea virusului și efectele asupra sănătății propriilor cetățeni, majoritatea statelor au declarat stare de urgență sau de necesitate, completată de o serie de măsuri de limitare a unor drepturi și libertăți [4, p. 88], care în opinia noastră a determinat revolte în masă și nesupuneri acțiunilor prohibitive adoptate de guvernele statelor afectate. Cetățenii acestor state considerând că prin aceste măsuri li s-a încălcat drepturile și libertățile fundamentale și că conducerea statelor ar trebui să acționeze altfel decât a acționat, diminuând valoarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în favoarea intereselor naționale ale statului, invocând primordialitatea unor măsuri de limitare a unor drepturi și libertăți, precum: limitarea/restricționarea mișcării persoanelor și distanțare fizică; autoizolarea sau izolarea la domiciliu, internarea sau carantinarea celor infectați și a altor categorii de cetățeni; închiderea parțială/totală a unor frontiere pentru străini; reducerea/suspendarea anumitor categorii de transporturi de pasageri (aeriane, feroviare, rutiere), cu excepția celui de mărfuri; reducerea/sistarea unor activități economice prin desfășurarea muncii de la domiciliu sau introducerea angajaților în șomaj tehnic; închiderea unităților de învățământ, centrelor comerciale, hotelurilor, cazinourilor, cluburilor, restaurantelor și localurilor publice, centrelor sportive și culturale; închiderea parcurilor, locurilor de joacă pentru copii și a zonelor urbane deschise; suspendarea/anularea unor activități sociale cu participarea unui număr mare de oameni. Subliniem că, în contextul restricțiile impuse de autorități, în țările care se confruntă cu o criză sanitară de proporții, s-au creat condiții propice pentru revenirea în forță a grupărilor extremiste de dreapta prin intensificarea manifestațiilor de protest împotriva acțiunilor restrictive, exercitând presiuni politico-sociale asupra autorităților publice centrale și locale. Considerăm, că

aceste revolte politico-sociale reprezintă un pericol iminent la securitatea națională a acestor state și cu atât mai grav că, în ultimii ani, se manifestă din ce în ce mai pregnant, cel puțin la nivel european, tendințe naționaliste de negare a democrației liberale, ca ideologie politică de stat și formă de guvernare corespunzătoare necesităților societății contemporane.

Potrivit lui A. Sandford, toate aceste măsuri de protejare a sănătății populației, în condițiile pandemiei globale COVID-19, au avut efecte diferite asupra societății, mediului, economiei, securității naționale și internaționale. În acest context, pe termen scurt, am asistat la, pe de o parte, reducerea poluării și emisiilor de carbon, decongestionarea rutieră, scăderea incidenței bolilor sezoniere, creșterea unor ramuri ale economiei, iar pe de altă parte, au fost grav afectate veniturile din industria turismului și ospitalității, tranzacțiile imobiliare, sectorul auto și unele servicii, precum transporturile aeriene, restaurantele, barurile și cafenelele, concertele, spectacolele și activitățile culturale, sportive, de divertisment, dar a luat amploare comerțul on-line și interacțiunea pe rețelele sociale, și majoritatea activităților au fost transferate pe platforme informatice [5]. Subliniem că perioada pandemică a determinat intenția geopolitică a unor state de a soluționa pe cale militară unele diferențe teritoriale cu statele vecine sau prin evitarea aplicării forței militare, ca umare a implicării și exercitării presiunilor politice din partea statelor terțe și organizațiilor internaționale, cum ar fi: „dezghețarea” conflictului Carabahul de Munte din regiunea Caucazului de Sud dintre Republica Azerbaidjan și Republica Armenia și prevenirea pe termen scurt a unui conflict regional de amploare dintre Turcia și Grecia. Preocuparea majoră a Turciei după ce a devenit putere regională, rămâne a fi geopolitica energetică, care în opinia autorităților publice centrale poate fi realizată prin activități ilegale de explorare a surselor de energie și de foraj energetic în estul Mării Mediterane, sfidând de mai multe ori spațiul aerian al Greciei și apele teritoriale, precum și zona economică exclusivă a Greciei dar și a Ciprului, după ce în estul Mării Mediterane au fost descoperite rezerve semnificative de gaze naturale în larg.

L. Jones, D. Palumbo și D. Brown sunt de părere că în primele trei luni ale pandemiei globale provocată de noul tip de coronavirus COVID-19, marile puteri economice mondiale – Statele Unite ale Americii, China, Japonia, Germania, Franța, Marea Britanie – și alte peste 200 de țări au resimțit efectele negative în economiile naționale determinând perturbări fără precedent în comerțul global, ramurile transportului și turismului, stres pe piețele financiare și un declin puternic al prețurilor mărfurilor. În același timp, bursele internaționale au avut cele mai mari scăderi din 1987 până în prezent, Nikkei scăzând, spre sfârșitul lunii aprilie, la valori de – 27%, iar FTSE și Dow Jones, în jurul la – 35% [6]. C. Băhnăreanu exprimă opinia că piețele financiare au reacționat la schimbările economiilor naționale generate de criza sanitară provocată de

pandemia globală COVID-19, iar multe bănci centrale au decis să reducă ratele dobânzilor pentru a stimula economia națională. Cercetătorul susține că diminuarea drastică a cererii de bunuri și servicii, a producției și lanțurilor internaționale de aprovizionare a contribuit din plin la apariția unui recul serios la nivelul economiei mondiale. Productivitatea și ocuparea forței de muncă au avut de suferit, ca urmare a scăderii veniturilor, ceea ce a dus la pierderea de locuri de muncă prin intrarea în insolvență sau chiar falimentarea unor companii mai puțin reziliente. Investițiile au avut și ele de suferit, pe fondul erodării puternice a încrederii, din cauza dificultăților de menținere a unui nivel adecvat al producției și construcțiilor, dar și a perspectivelor pesimiste privind creșterea economică și costurilor de finanțare în ascensiune [4, p. 90].

În ceea ce privește evoluția cererii de petrol și a produselor petroliere în perioada pandemiei COVID-19, Sh. Tobben acreditează ideea că, se poate observa o diminuare considerabilă a cererii, de la începutul pandemiei, în timp ce marii exportatori au continuat să pompeze în sistem cotele normale de producție, ceea ce a dus la scăderea prețurilor. Prin urmare, prețurile petrolului pe piața Statelor Unite ale Americii au ajuns, pentru prima dată în istorie, la valori negative (circa – 37 de dolari pe baril, în 20 aprilie 2020) [7]. C. Krauss evidențiază situația excepțională în domeniul petrolier, susținând că apariția acesteia a fost condiționată de inexistența cumpărătorilor aproape de scadență sau la scadență a contractelor „futures” cu livrare în luna mai, fiind determinată de lipsa capacității de stocare a petrolului care urma să fie achiziționat de către agenții economici. În opinia sa, producătorii și comercianții de la bursele din Statele Unite ale Americii au preferat, pe termen scurt, să plătească cumpărătorilor, ca aceștea să scape de petrolul depozitat și să se deschidă livrarea prin achiziționarea noilor cote de petrol, având în vedere că este mult mai scump să oprești o sondă petrolică, chiar și pentru câteva ore. Pentru a stabili prețurile pe piețele internaționale, țările exportatoare de petrol din OPEC și Federația Rusă au convenit să reducă producția cu circa 10% în lunile mai și iunie, astfel prețul mondial al petrolului a urcat la peste 20 de dolari pe baril [8].

2. Geopolitica marilor puteri în regiunea Asiei de Sud-Est în perioada pandemiei globale COVID-19. Fenomenul pandemiei globale COVID-19 a determinat declanșarea proceselor de redimensionare a intereselor geopolitice ale marilor puteri, acestea cooperând sau rivalizând între ele pe dimensiunea securității naționale și/sau internaționale în regiuni precum: Europa, Orientul Mijlociu și Asia de Sud-Est, oferind oportunități sau exercitând presiuni asupra statelor privind politicile sale de asigurare a securității naționale, păstrându-și influența în zonele de importanță geostrategică. Considerăm că fenomenul pandemiei globale COVID-19, care a generat nu doar criză sanitară acestea fiind mai multe printre care și criza de securitate, poate fi caracterizat ca o perioadă de tranziție, spre una ce va fi cu certitudine alta în relațiile internaționale postcovid,

inclusiv pe dimensiunea asigurării securității, ce va impulsiona în țări cu capacități și potențial avansat dezvoltarea unor idei, unor tehnologii, unor domenii, sau din contra unele activități vor stagna sau vor fi conservate, fiind lipsite de investiții, din cauza nivelului scăzut al sustenabilității, fiind înlocuite cu altele mai performante.

T. Keith și M. Gharib punctează asupra tensionării relațiilor interstatuale dintre Statele Unite ale Americii și China în perioada pandemiei globale COVID-19, reliefând divergența atitudinilor referitor la modul de funcționare a Organizației Mondiale a Sănătății. Statele Unite ale Americii au acuzat China că a secretizat informațiile despre COVID-19, presupunând că unele date importante despre noul virus erau cunoscute anterior, până la declanșarea pandemiei și a supus criticii Organizația Mondială a Sănătății care în opinia lor a protejat interesele Chinei. Ulterior, Statele Unite ale Americii s-au retras din Organizația Mondială a Sănătății protestând față de protecționismul în favoarea Chinei, însă după alegerile prezidențiale din 3 noiembrie 2020, câștigate de democratul Joe Biden problema a fost soluționată prin revenirea Statele Unite ale Americii în Organizația Mondială a Sănătății, astfel consolidând capacitatea internațională de coordonare a luptei împotriva COVID-19 [9].

Un alt subiect geopolitic regional care a fost valorificat în perioada pandemiei globale COVID-19 și merită atenția unei abordări științifice este Legea cu privire la securitatea națională aplicată în Hong Kong. În opinia lui E. Tong, această lege se referă la potențialul impact asupra suveranității Hong Kong-ului, ca urmare a instituirii unui nivel sporit de control din partea autorităților publice centrale, astfel reducând gradual din autonomia urbei. Reprezentând în continuare un centru economic important, nu doar pentru China, ci și pentru întreaga comunitate internațională, fiind una dintre cele mai puternice burse financiare din lume și un loc de confluență tehnologică între Vest și Est, cu toate dilemele asociate, evenimentele geopolitice de a-și extinde sfera de influență a Chinei asupra orașului Hong Kong au sensibilizat opinia internațională [10]. Subliniem că acțiunile geopolitice ale Chinei în Hong Kong au zdruncinat credibilitatea ideii „un stat două sisteme”, care a eșuat în implementare sa, formulă stabilită în 1997, la retrocedarea Hong Kong-ului Chinei, după ce a fost sub suveranitatea Marii Britanii, însemnând că Hong Kong este parte componentă a Chinei, însă fără aplicarea acelorași reguli în domeniul politic și economic. După revenirea Hong Kong-ului în componența Chinei, acest principiu a fost utilizat în 1999 și pentru alte teritorii, cum ar fi: Macao și Taiwan.

L. Kuo susține că grație acestor evenimente ce periclitează independența Hong Kong-ului, adepții autonomiei extinse a Taiwan-ului au crescut în popularitate și ca urmare Președintele în exercițiu, Tsai Ing-Wen, a câștigat un nou mandat, care reprezintă un succes, dar nu exprimă o garanție a suveranității

Taiwan-ului [11], deoarece afirmă D. Grossman, China pune sub semnul întrebării viabilitatea compromisului din 1992, care permitea autorităților de la Taipei și Beijing să amâne rezolvarea chestiunii suveranității Taiwan-ului [12]. În opinia sa, reunificarea prin forță a reprezentat întotdeauna o opțiune a politicii de reintegrare a statului chinez, ceea ce a determinat aprofundarea relațiilor de cooperare în domeniul securității dintre Taiwan și Statele Unite ale Americii [12]. L. Chung specificând că flota maritimă americană cu regularitate a efectuat mai multe misiuni de asigurare a securității în regiunea Mării Chinei de Est, cu crucișătoare și distrugătoare sau grupuri de portavioane, similare celor întreprinse, în paralel, în Marea Chinei de Sud [13]. Y. L. Tian și Y. Lee sunt de părere că acțiunile de promovare ale politicii externe de reunificare a Chinei și descurajarea secesionismului [14], realizează ambițiile geopolitice regionale ale Chinei în zona Asiei de Sud-Est, care se manifestă, în continuare, printr-o serie de incidente cu alte statele riverane din Marea Chinei de Sud, precum Vietnam, Filipine, Indonezia, Malaesia și Brunei [15]. Precizăm că, caracterul permanent al misiunilor Statelor Unite ale Americii de menținere a securității în regiunea Asiei de Sud-Est, au descurajat la momentul potrivit anumite acțiuni militare ofensive din partea Chinei împotriva statelor vecine din regiunea în care își mențin interesele geopolitice, atât China, cât și Statele Unite ale Americii, deoarece este o regiune deținătoare de resurse naturale, reprezintă cea mai scurtă rută maritimă care leagă Oceanul Indian de Oceanul Pacific (strâmtoarea Malacca) și totodată, constituie o gazdă a unor forțe militare semnificative ale ambelor părți, relațiile militare cărora se află într-o dispută continuă.

Potrivit aserțiunii lui I. Chifu, în perioada pandemiei globale COVID-19 regiunea Asiei de Sud-Est a fost supusă mai multor tentative din partea Chinei de reconfigurare a arhitecturii geopolitice regionale, astfel testând nivelul de realizare a angajamentului Statelor Unite ale Americii privind asigurarea securității naționale a statelor partenere și fortificarea nivelului de stabilitate și a securității regionale. Adoptarea de către China a Legii Gărzii de Coastă și aplicarea acesteia în practică prin autorizarea gărzii de coastă să aplice armele din dotare a flotei maritime împotriva navele străine ce trec în apropierea teritoriului chinez, dar și a insulelor revendicate. De asemenea, legea permite demolarea oricăror structuri pe care orice stat le-ar construi pe insulele revendicate de către China, teritorii introduse unilateral în zone de excluziune pentru vasele altor state, deschizând calea pentru incidente armate și escaladări nedorite ale situației curente în raport cu statele cu care China are dispute teritoriale în Marea Chinei de Sud, cum ar fi: Vietnam, Filipine, Indonezia, Malaesia, Brunei și Taiwan, precum și în Marea Chinei de Est cu Japonia, pretinzând la insulele Senkaku-Dyaoyu, armata chineză insistând pe aplicarea forței militare în cazul Japoniei, care controlează insulele în dispută. În opinia expertului, susținerea politico-militară oferită de către Statele Unite ale

Americii pentru statele partenere din zona Indo-Pacific, în contextul acțiunilor geopolitice asertive ale Chinei în regiune prin impunerea statelor vecine Legea Gărzii de Coastă, prin care China își afirmă suveranitatea chineză asupra teritoriilor revendicate, a constat în trimiterea unui grup de luptă constituit dintr-un port-avion, un crucișător și două distrugătoare, fiind însoțite de vase de serviciu și de anti-submarine, care au intrat în Marea Chinei de Sud, la câteva ore după încălcarea spațiului aerian taiwanez de către avioanele de luptă chineze. Grupul de luptă al Statelor Unite ale Americii, aparținând Flotei a șaptea din Oceanul Pacific, a intrat în zona disputată geopolitic prin apropierea Insulelor Pratas, trecând prin canalul Bashi dintre Taiwan și Filipine, chiar când avioanele erau deasupra zonei de identificare taiwaneze, au transmis un semnal clar Chinei în privința hotărârii ferme de a apăra statele partenere care se confruntă cu un expansionism chinez, desfășurând într-o singură regiune forțe maritime militare fără precedent din ultimii opt ani. I. Chifu accentuează asumarea de către Statele Unite ale Americii a rolului de asigurare a respectării dreptului internațional și libera circulație navală și aeriană în toată regiunea Asiei de Sud-Est, refuzând să se supună formulelor de autoidentificare introduse unilateral de China sau interdicțiilor de trafic prin zona ce deține două treimi din traficul internațional de mărfuri al lumii. De asemenea, Statele Unite ale Americii sunt obligate prin Tratatul de apărare reciprocă SUA-Japonia să apere insulele japoneze, afirmând explicit, în repetate rânduri, că insulele Senkaku-Dyayoyu, aflate în dispută cu China, intră sub incidența Tratatului, ca și navele japoneze care se află în regiune, care trebuie să se bucure de oportunitățile mării libere și liberei circulației garantată de convențiile internaționale. Totodată, Statele Unite ale Americii au reiterat odată în plus consecvența apărării sferei sale de influență geopolitică în regiunea Asiei de Sud-Est prin realizarea angajamentelor politico-militare față de securitatea națională a Taiwanului și menținerea păcii și stabilității regionale, precum și continuând să susțină soluționarea pașnică a problemei traversării strâmtorilor din regiune [16].

3. Redimensionarea coordonatei geopolitice a securității europene în contextul amplificării crizei sanitare. K. Geropoulos și N. Waller relevă procesul de negocieri, în perioada crizei sanitare globale declanșate de pandemia COVID-19, dintre Statele Unite ale Americii și Federația Rusă privind extinderea aplicabilității sau substituirea Tratatului START-III de reducere a armelor strategice ofensive ce reglementează măsurile pentru reducerea, limitarea și controlul ulterior al armelor strategice ofensive, care a fost semnat la 8 aprilie 2010 la Praga, a intrat în vigoare la 5 februarie 2011 și expiră în 2021. Tratatul limitează numărul de focoaase strategice nucleare desfășurate la 1.550, ceea ce scade cu aproape două treimi față de tratatul inițial START-I, precum și cu 10% mai mic decât limita de focoaase strategice desfășurate în Tratatul de la Moscova din 2002. Numărul total de focoaase desfășurate, cu toate acestea, ar putea depăși

limita de 1.550 cu câteva sute, deoarece doar un singur focos este numărat pentru fiecare bombardier, indiferent de câte le poartă de fapt. Tratatul, de asemenea, limitează până la 800 numărul de lansatoare de rachete balistice intercontinentale (ICBM), lansatoare de rachete balistice lansate submarin (SLBM) și bombardiere grele echipate pentru armament nuclear, iar numărul de ICBM, SLBM și grele bombardierele echipate pentru armament nuclear sunt limitate la 700 [17].

Precizăm că, în anul 2020, în perioada pandemiei globale COVID-19 Statele Unite ale Americii au anunțat Federația Rusă despre disponibilitatea de a continua negocierile privind semnarea Noului Tratat START-III, invitând să adere și China la acest Acord, deoarece deține un arsenal impunător de arme nucleare ofensive, în cele din urmă China refuză invitația de a participa la negocieri. Continuând discuțiile Statele Unite ale Americii i-a propus Federației Ruse să semneze o declarație politică, care include o clauză pentru un nou Tratat ce ar acoperi toate armele nucleare ale ambelor state semnatare și ar extinde actualul regim de monitorizare și verificare implementat de Noul Tratat START-III, cu scopul de a aduce China într-un viitor Tratat. Ulterior, ambele părți au fost de acord să sisteze producerea de focoaase nucleare pe o perioadă de un an și să prelungească Tratatul cu un an, însă în contextul apariției noilor tipuri de arme și temerii desfășurării în eventualitate a unei noi curse a înarmărilor de înaltă calitate, precum și evoluția ascendentă a nivelului de pericol a noilor riscuri și amenințări, mai ales în condițiile crizei sanitare globale, dar și pentru a nu submina sistemul de securitate internațională și arhitectura de control al armamentului nuclear, Statele Unite ale Americii și Federația Rusă au convenit printr-o decizie prelungirea pe durata maximă posibilă, de cinci ani, până la 5 februarie 2026 a Noul Tratat START.

Cercetând perioada pandemiei globale COVID-19 sub aspectul confruntării geopolitice dintre marile puteri pe dimensiunea asigurării securității naționale, se impune de specificat, că criza sanitară a evoluat în criza geopolitică în unele sectoare ale securității prin diminuarea încrederii a cooperării diplomatice în domeniul controlului reciproc al armamentelor și dezarmării nucleare, soldându-se cu retragerea Statelor Unite ale Americii, în 2020 și suspendarea respectării prevederilor Tratatului cu demararea procedurii de retagere a Federației Ruse, în 2021 din Tratatul „Cer Deschis”, acțiuni care au fost precedate de disensiunile în domeniul securității dintre acești doi actori majori în cadrul Tratatului privind Forțele Nucleare Intermediare urmate cu retragerea Statelor Unite ale Americii și a Federației Ruse în 2019, precum și suspendarea activității Statelor Unite ale Americii din Acordul Nuclear cu Iranul în 2018. Prin urmare, Tratatul „Cer Deschis”, semnat în 1992 și intrat în vigoare în 2002, permite celor 35 de state-membre să efectueze zboruri de observare și supraveghere neînarmate peste teritoriile celorlalte pentru a colecta informații despre forțele și activitățile militare, însă retragerile succesive ale Statelor Unite

ale Americii și Federației Ruse a subminat în totalitate necesitatea existenței acestuia și promovarea principiului „asigurarea încrederii și previzibilității activităților militare ale țărilor semnatare”. În acest context, criza sanitară globală determină reconfigurarea geopolitică a sferelor de interese regionale ale actorilor majori provocând tensiuni în relațiile de cooperare în domeniul securității internaționale, și totodată intensificând transformări structurale în raporturile de putere mondială.

În ordinea de idei reliefate, C. Bogzeanu acreditează opinia că pandemia globală generată de noul tip de coronavirus COVID-19 nu a pus capăt și nici nu a diminuat dinamica competiției geopolitice dintre marile puteri pentru a obține putere la nivel mondial și nici nu s-a redus din intensitate generarea crizele și conflictele cu efecte transregionale, ci dimpotrivă s-a amplificat. Fenomenul pandemiei COVID-19 a generat o criză sanitară fără precedent, una dintre cele mai grave crize ale umanității din perioada postrăzboi rece, dar care nu a determinat sfârșitul luptei pentru putere și influență geopolitică globală. În opinia sa, securitatea europeană și euroatlantică este dependentă de reconfigurarea arhitecturii geopolitice în Marea Mediterană soldându-se cu alterarea relațiilor de cooperare dintre Turcia și Cipru, Turcia și Grecia în potențialele zone cu hidrocarburi care continuă să constituie una dintre sursele de conflict. De asemenea, incidentul maritim dintre o navă franceză, angajată într-o misiune a Alianței Nord-Atlantice de patrulare monitorizând hotarul acvatic al Libiei, și una turcă reflectă nivelul tensiunilor geopolitice nu doar din regiune, ci și dintre aliați, în contextul că Libia continuă să fie puternic afectată de instabilitate politică precedată de un conflict militar civil care se desfășoară al șaptelea an, dintre Guvernul de Acord Național de la Tripoli condus de către Prim-ministrul Fayez al-Sarraj, recunoscut și susținut de Organizația Națiunilor Unite, de Statele Unite ale Americii, de Turcia, de Italia și de Qatar, și Administrația rivală, din estul țării aliată generalului Khalifa Haftar, care conduce așa numita Armată Libiană Națională, susținută de Egipt, de Emiratele Arabe Unite, de Arabia Saudită, de Iordania, de Franța și de Federația Rusă, pentru obținerea controlului asupra întregului teritoriu al statului Libia. O altă problemă geopolitică din regiunea Orientului Mijlociu reliefată de C. Bogzeanu este situația politică internă a Siriei, care rămâne a fi în continuare una vulnerabilă la conflictele violente dintre grupurile militare, în pofida trecerii conflictului la faza politico-diplomatică după un conflict militar de șase ani, dar care poate în orice moment să reizbucnească prin escaladarea unui noi conflict militar civil la fel de îndelungat și devastator ca cel anterior, precum și incertitudinea suspendării programului nuclear al Republicii Islamice Iran ce agravează relațiile diplomatice cu Statele Unite ale Americii. În același timp, alte disensiuni geopolitice regionale, intensificarea cărora poate avea loc în condițiile pandemiei globale COVID-19 sunt, diminuarea valorificării statutului Turciei de stat aliat și partener

credibil în raport cu Uniunea Europeană în contextul necesității gestionării crizei migranților și perpetuarea conflictului din regiunea Donbas dintre Ucraina și Federația Rusă evoluția căruia confirmă înscrierea acestuia în modelul conflictelor înghețate, în pofida eforturilor formatul Grupului de contact Normandia de a negocia un acord între părțile aflate în conflict [18, p. 127].

În contextul ideii asigurării securității europene D. Lute și N. Burns punctează că relațiile geopolitice dificile dintre Statele Unite ale Americii și statele europene membre ale Alianței Nord-Atlantice, abordând subiectul dezvoltării și garantării securității și apărării în spațiul euroatlantic, sunt marcate de o incertitudine privind sporirea contribuției financiare la bugetul Alianței Nord-Atlantice, deși în pofida poziției și retoricii adoptate de Statele Unite ale Americii Alianța Nord-Atlantică a continuat să-și îndeplinească sarcinile de bază descurajând intențiile ofensive ale Federației Ruse care generează riscuri și amenințări la adresa securității europene. Lipsa de încredere dintre statele membre ale Alianței Nord-Atlantice determină o situație fără precedent ce reliefează cea mai mare provocare pentru statele europene de a se confrunta cu noile riscuri și amenințări, pe care deocamdată nu le pot gestiona de unele singure, chiar și grație promovării ideii de a constitui proprii forțe armate care ar asigura securitatea și apărarea europeană [19].

Considerăm că dimensiunea de securitate și apărare a Uniunii Europene a evoluat, înregistrând unele progrese în acest domeniu, datorită conștientizării incapacității organizației de a gestiona crize de una singură în vecinătatea imediată. Din acest punct de vedere, procesul de consolidare a politicii de securitate și apărare comună a Uniunii Europene este determinat de specificul organizațional al instituțiilor, de voința și de capacitatea statelor membre de a finanța acest domeniu. Acest caracter distinct al Uniunii Europene de adoptare a rezoluțiilor în privința securității și apărării comunitare este unul foarte semnificativ, în condițiile în care puternicul impact asupra dimensiunii economice și sociale este exercitat de pandemia globală COVID-19 care modifică domeniile bugetate prioritar la nivel european, securitatea și apărarea rămânând un sector de interes secundar în perioada postcovid. Prin urmare, problema majoră care poate fi evidențiată, în contextul perioadei postpandemie este dacă sporirea gradului de instabilitate, de insecuritate și de incertitudine la nivel internațional și regional va rămâne o motivare suficient de puternică pentru ca Uniunea Europeană să continue punerea în practică a inițiativelor de dezvoltare a domeniului de securitate și apărare comună sau repercusiunile economice, financiare și sociale generate de criza sanitară vor contribui la încetinirea procesului de instiutire a propriilor forțe armate comunitare.

4. Asigurarea consolidării rezilienței securității naționale a Republicii Moldova în condițiile necesității aprofundării relațiilor politico-militare cu Alianța Nord-Atlantică. În opinia noastră, contextul geopolitic al mediului de

securitate internațională și regională în perioada pandemiei globale COVID-19 analizat mai sus, exercită eminamente presiuni asupra procesului de asigurare a securității naționale a Republicii Moldova. Necesitatea rezilienței instituționale a sistemului de securitate și apărare al Republicii Moldova, în perioada crizei sanitare provocată de noul tip de coronavirus, prin accelerarea sau cel puțin menținerea dinamicii de realizare a reformelor din perioada precedentă a pandemiei, prin accesarea fondurilor oferite de Alianța Nord-Atlantice ca urmare a acceptului participării la consolidarea securității regionale va convinge partenerii externi în intenția de a continua procesul de modernizare și implementare a reformelor în domeniul securității și apărării naționale. Această supoziție este susținută și de V. Chirilă subliniind că securitatea națională a Republicii Moldova depinde în mare măsură de relațiile diplomatice cu Federația Rusă, în cadrul căreia există mai multe probleme nesoluționate, persistă o neîncredere, iar disensiunile dintre Federația Rusă și Uniunea Europeană la nivel instituțional nu favorizează procesul de fortificare a sistemului național de securitate și apărare al Republicii Moldova. Expertul afirmă că, în contextul acestei tensionări diplomatice, vor exista consecințe negative și asupra securității naționale a Republicii Moldova care se vor realiza prin intenția Federației Ruse de a-și intensifica influența geopolitică exercitând presiuni asupra domeniilor principale de dezvoltare ale statului [20].

B. Paclikova accentuează imperativul realizării Inițiativei de Consolidare a Capacităților de Apărare a Republicii Moldova, menționând că Republica Moldova a fost acceptată de către Alianța Nord-Atlantică ca parte a Inițiativei de Consolidare a Capacităților de Apărare în luna iunie 2015, Ministerul Apărării fiind desemnat în calitate de instituție responsabilă pentru implementarea acestui angajament care are drept scop consolidarea capacității de apărare a Republicii Moldova și presupune un pachet de asistență divizat în două faze. În opinia sa, Republica Moldova a solicitat de la Alianța Nord-Atlantică acest pachet de asistență de care beneficiază și alți parteneri ca: Georgia, Iordania, Irak, Tunisia, pentru implementarea căruia Alianța Nord-Atlantică oferă consultanții săi pentru a asista la procesele de reformare. În prima fază a fost oferit un program de consiliere și asistență Republicii Moldova în sprijinul reformelor în domeniul apărării naționale în elaborarea documentelor strategice și identificării structurii de forțe optime și a capacității militare necesare pentru a asigura funcționalitatea instituțională a procesului de apărare națională. Astfel, au fost elaborate și adoptate Strategia națională de apărare și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia pentru anii 2018-2022 (prin Hotărâre de Parlament nr. HP 134/2018 din 19.07.2018) și Strategia militară a Republicii Moldova și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia pentru anii 2018-2022 (prin Hotărâre de Guvern nr. 961 din 03.10.2018). De asemenea, programul se axează pe revizuirea riscurilor și pericolelor cu caracter militar la adresa statului, revizuirea

și modificarea cadrului legislativ și normativ la nivel politicilor strategice, evaluarea structurii de comandă și control, a capacităților existente și estimarea dezvoltării economice. În a doua fază de implementare, B. Paclikova relevă că Republicii Moldova i se oferă asistență și consiliere tehnică în dezvoltarea forțelor armate (structuri de forță, capacități și infrastructură, doctrină, educație). Pachetul Inițiativei de Consolidare a Capacităților de Apărare oferă, totodată, asistență și în alte domenii, inclusiv în cel al educației apărării, planificarea strategică, managementul resurselor umane, dezvoltarea profesională a civililor și standardizarea instruirii și logisticii, precum și aspecte legate de securitatea cibernetică, buna guvernare, prevenirea corupției, precum și rolul femeii în domeniul păcii și securității. La fel, în etapa realizării acestei faze Alianța Nord-Atlantică a lansat un program de dezvoltare a capacităților pentru angajații civili din sectorul securității și apărării, care este adresat nu doar Ministerului Apărării, dar și Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Finanțelor, Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, Parlamentului Republicii Moldova și practic oricărei instituții implicate în procesul de asigurare a securității și apărării naționale. În cadrul Inițiativei de Consolidare a Capacităților de Apărare, există un fond în care statele aliate la nivelul cooperării bilaterale cu Republica Moldova pot contribui la îmbunătățirea logisticii prin donarea echipamentului medical sau alte materiale de primă necesitate pentru medicii militari care sunt implicați în lupta cu noul tip de coronavirus COVID-19 [21].

Conform lui V. Cibotaru, problema stringentă cu care se confruntă Armata Națională este procesul care este lipsit de operativitate și implementare rapidă a etapelor de modernizare și schimbare a tehnicii militare, în contextul reconfigurării geopolitice accelerate a mediului de securitate regională generând noi riscuri și amenințări la adresa securității și apărării naționale, Republica Moldova având nevoie de armament de tip nou, apărare antiaeriană modernă și de suplinirea rezervelor de muniție. Actualmente, starea echipamentului și dotărilor nu corespunde riscurilor și amenințărilor la care Republica Moldova este expusă. Realizând o analiză comparată dintre Planul Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO și Inițiativei de Consolidare a Capacităților de Apărare, expertul susține că prin ultima, Republica Moldova își consolidează interoperabilitatea forțelor armate obișnuite cu cele ale statelor membre ale Alianței Nord-Atlantice care au pus la dispoziția Republicii Moldova experții săi din Statele Unite ale Americii, România, Polonia, Țările Baltice pentru diferite programe de asistență și posibilități de modernizare a tehnicii [22]. Considerăm că Planul Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO este la fel de important în procesul de reformare și modernizare a sistemului de securitate și apărare națională, document ce necesită o nouă adoptare într-o variantă actualizată pe perioada 2021-2023, contribuind la

fortificarea relațiilor de cooperare multilaterală oferind instrumentarul necesar reieșind din interesul de securitate națională al Republicii Moldova și din interesul Alianței Nord-Atlantice de consolidare a securității regionale, luând în considerație poziționarea geopolitică a Republicii Moldova și existența conflictului înghețat pe teritoriul acesteia. În această ordine de idei, V. Cibotaru punctează că procesul de încetinire a reformei și modernizării a forțelor armate este determinată de viziunile contradictorii sau chiar lipsa acestora din partea exponenților clasei politice. În contextul evenimentelor militare din regiunea Carabahul de Munte, Republica Moldova trebuie țină cont de trei factori: apărarea propriilor cetățenii, consolidarea relațiilor de cooperare politico-militare cu România și Ucraina și intensificarea participării în cadrul misiunilor de menținere a securității regionale [22].

În opinia noastră Planul Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO este un element destinat individualizării, sistematizării și concretizării relațiilor de cooperare, intensificării dialogului și consultărilor între parteneri și Alianța Nord-Atlantică la nivel interstatal. Prin adoptarea Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO țara noastră și-a exprimat dorința de a intensifica dialogul politic și cooperarea cu Organizația Nord-Atlantică în domeniile: militar, științific, protecția mediului, urgențe civile etc, implicând în acest proces, în primul rând instituțiile menite să asigure funcționalitatea sistemului de securitate și apărare, iar în al doilea rând incluzând și alte instituții naționale. Reieșind din actualitatea reconfigurării arhitecturii geopolitice a mediului de securitate regională în contextul pandemiei globale COVID-19, procesul de actualizare a Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO este o necesitate categorică și necondiționată, dat fiind faptul că documentul este axat pe eficientizarea procesului de reforme în sectorul securității și apărării naționale. Unele dintre aspectele benefice pentru Republica Moldova, ca urmare a realizării mecanismului de implementare a Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO, este nu doar aprofundarea relațiilor de cooperare cu statele membre ale Alianței Nord-Atlantice, dar și promovarea unei imagini favorabile a Republicii Moldova pe plan extern, în contextul edificării unui stat de drept, democratic și prosper. În această ordine de idei, Alianța Nord-Atlantică este dispusă să susțină în continuare eforturile Republicii Moldova în reformarea și modernizarea sistemului de securitate și apărare națională, pentru a face față noilor provocări generate de criza sanitară mondială. Mai mult ca atât, Alianța Nord-Atlantică este gata să-și extindă acest sprijin asupra unor reforme mai profunde în domeniul politic și în sectorul securității și apărării naționale la nivel instituțional. Planul Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO rămâne a fi în continuare un document conceput în funcție de necesitățile individuale ale fiecărui stat partener,

ceea ce înseamnă că Republica Moldova este liberă să-și aleagă domeniile prioritare sau de interes, scopurile și sarcinile pe care le-a inserat în acest Plan. Unul dintre obiectivele-cheie ale mecanismului Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO, capabil să favorizeze și să mențină un mediu intern propice reformelor democratice, este consolidarea dialogului și a consultărilor politice între Republica Moldova și Organizația Nord-Atlantică. Astfel, Republica Moldova își poate exprima și demonstra voința și capacitatea de a avansa sub câteva aspecte primordiale: cel al politicii interne și externe și cel al implementării principiilor fundamentale, stipulate în Documentul-cadru al Programului Parteneriatul pentru Pace și în documentul de bază al Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic.

Ținem să punctăm că, în perioada pandemiei globale COVID-19 obiectivul realizării politicilor de cooperare politico-militară pe dimensiunea securitate și apărare națională dintre Republica Moldova și Alianța Nord-Atlantică este continuitatea procesului de fortificare instituțională a forțelor armate, a organelor securității statului și a altor structuri de resort prin implementarea angajamentelor asumate de către ambele părți, în contextul oferirii oportunităților în cadrul Programului Parteneriatul pentru Pace, proiect care a fundamentat colaborarea dintre Republica Moldova și Alianța Nord-Atlantică. În condițiile statutului său de neutralitate, Republica Moldova, prin implementarea Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO, nu urmărește deocamdată dezideratul aderării la Alianța Nord-Atlantică, dar intenționează să implementeze acest Plan pentru avansarea în procesul de reformare și modernizare a sectorului de securitate și apărare națională. În același timp, apariția noilor provocări geopolitice la adresa securității naționale generate de pandemia globală de noul tip de coronavirus COVID-19 determina Republica Moldova, în pofida deținerii statutului de neutralitate permanentă, să intensifice dialogului cu Alianța Nord-Atlantică, chiar și ulterior renunțarea la acest concept de neutralitate, în eventualitatea aderării la valorile euroatlantice, care s-a dovedit a fi unul perimat ce nu a contribuit la fortificarea securității naționale ci dimpotrivă a sporit vulnerabilitatea sistemului național de securitate și apărare.

Concluzii

Intensificarea relațiilor de cooperare politico-militare dintre Republica Moldova și Alianța Nord-Atlantică, în special în condițiile crizei sanitare provocată de pandemia COVID-19, dar și în contextul agravării relațiilor diplomatice dintre Uniunea Europeană și Federația Rusă amplificând și mai mult disensiunile precedate de protejarea sferei de influență geopolitică din spațiul postsovietic și asigurarea unui regim politic intern autoritar de Federația Rusă și adoptarea sancțiunilor în serie de către instituțiile Uniunii Europene împotriva

Federației Ruse, necesită o nouă abordare, la nivelul clasei politice, precum și la nivelul societății, mult mai pragmatică, consecventă și intransigentă care ar garanta o perspectivă geopolitică clară pe termen lung a conceptului de asigurare a securității naționale. Aceste importante transformări paradigmatică ar contribui la determinarea unor politici ce vizează realizarea procesului de promovare a reformelor democratice în diverse structuri ale statului și de modernizare a acestora, în special în sectorul de securitate și apărare națională, dar și la aprofundarea cooperării Republicii Moldova cu instituțiile euroatlantice, evoluții care au o influență benefică asupra procesului general de fortificare a tuturor componentelor securității naționale a Republicii Moldova. Valorificarea oportunităților oferite de Alianța Nord-Atlantică în sporirea nivelului de reziliență instituțională a sistemului național de securitate și apărare al Republicii Moldova va permite ajustarea procesului de asigurare a securității naționale la standardele euroatlantice ceea ce se va solda eminamente cu amplificarea gradului de descurajare a eventualelor pericole din partea potențialelor inamici, precum și combaterea eficientă a riscurilor și amenințărilor la adresa securității naționale. Pentru realizarea acestui deziderat este indispensabil ca instituțiile din cadrul Administrației Publice Centrale responsabile de reforma în domeniul securității și apărării naționale să demonstreze voință politică, perseverență și transparență în acțiunile de realizare a angajamentelor asumate de Republica Moldova în relațiile de cooperare cu Alianța Nord-Atlantică, totodată, manifestând interes în evoluția parcursului euroatlantic din calitatea de stat partener în stat membru al sistemului de securitate cooperativă și apărare colectivă.

Referințe bibliografice:

1. COVID-19 Coronavirus Pandemic. Reported Cases and Deaths by Country or Territory. În: Worldometer, <https://www.worldometers.info/coronavirus/> (vizitat 23.01.2021).
2. Listings of WHO's Response to COVID-19. Timeline of WHO's Response to COVID-19, 29 iunie 2020. <https://www.who.int/news-room/detail/29-06-2020-covidtimeline> (vizitat 23.01.2021).
3. Coronavirus Disease (COVID-19): Situation Report -162, World Health Organization, 30 June 2020. 18 p. https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200615-covid-19-sitrep-147.pdf?sfvrsn=2497a605_4 (vizitat 25.01.2021).
4. Băhnăreanu C. Impactul economic al pandemiei de COVID-19 la începutul anului 2020. În: Impact Strategic, 2020, nr. 2, p. 87-98.
5. Sandford A. Coronavirus: Half of Humanity Now on Lockdown as 90 Countries Call for Confinement. <https://www.euronews.com/2020/04/02/coronavi-rus-in-europe-spain-s->

- death-toll-hits-10-000-after-record-950-new-deaths-in-24-hou (vizitat 26.01.2021).
6. Jones L., Palumbo D., Brown D. Coronavirus: A Visual Guide to the Economic Impact. <https://www.bbc.com/news/business-51706225> (vizitat 26.01.2021).
 7. Tobben Sh. Oil for Less Than Nothing? Here's How That Happened. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-04-20/negative-prices-for-oil-here-s-hat-that-means-quicktake> (vizitat 30.01.2021).
 8. Krauss C. Oil Nations, Prodded by Trump, Reach Deal to Slash Production. <https://www.nytimes.com/2020/04/12/business/energy-environment/opec-russia-saudi-arabia-oil-coronavirus.html?searchResultPosition=22> (vizitat 30.01.2021).
 9. Keith T., Gharib M. A Timeline Of Coronavirus Comments From President Trump and World Health Organization. <https://www.npr.org/sections/goatsandsoda/2020/04/15/835011346/a-timeline-of-coronavirus-comments-from-president-trump-and-who> (vizitat 30.01.2021).
 10. Tong E. Explainer: 10 Things to Know About Hong Kong's National Security Law – New Crimes, Procedures and Agencies. <https://hongkongfp.com/2020/07/01/explainer-10-things-to-know-about-hong-kongs-national-security-law-new-crimes-procedures-and-agencies/> (vizitat 03.02.2021).
 11. Kuo L. Taiwan Election: Tsai Ing-Wen Winds Landslide in Rebuke to China. <https://www.theguardian.com/world/2020/jan/11/taiwan-re-elects-tsai-ing-wen-as-president-in-clear-message-to-china> (vizitat 03.02.2021).
 12. Grossman D. Is the „1992 Consensus” Fading Away in the Taiwan Strait. <https://thediplomat.com/2020/06/is-the-1992-consensus-fading-away-in-the-taiwan-strait/> (vizitat 03.02.2021).
 13. Chung L. US Navy Warship Transits Taiwan Strait as PLA Starts Live-Fire Drills. <https://www.scmp.com/news/china/military/article/3084401/us-navy-warship-transits-taiwan-strait-pla-starts-live-fire> (vizitat 03.02.2021).
 14. Tian Y. L., Lee Y. China Drops Word „Peaceful” in Latest Push for Taiwan „Reunification”. <https://www.reuters.com/article/us-china-parliament-taiwan/china-drops-word-peaceful-in-latest-push-for-taiwan-reunification-idUSKBN22Y06S> (vizitat 10.02.2021).
 15. Parameswaran P. South China Sea and the Coronavirus: New China Vietnam Incident Spotlights Old Realities. <https://thediplomat.com/2020/04/south-china-sea-and-the-coronavirus-new-vietnam-china-incident-spotlights-old-realities> (vizitat 10.02.2021).
 16. Chifu I. Testul chinez pentru Biden: amenițarea Taiwanului. <https://deschide.md/ro/stiri/editorial/79363/Iulian-Chifu--Testul-chinez->

- pentru-Biden-amen%C8%9Barea-Taiwanului.htm (vizitat 10.02.2021).
17. Geropoulos K., Waller N. Round One: US and Russia Slowly Hit-re-START Nuke But-ton. <https://www.neweurope.eu/article/round-one-us-and-russia-slowly-hit-re-start-nuke-button/> (vizitat 10.02.2021).
 18. Bogzeanu C. Apărarea europeană – schimbare de curs, în contextul pandemiei de COVID-19? În: Impact Strategic, 2020, nr. 2, p. 120-134.
 19. Lute D., Burns N. NATO at Seventy. An Alliance in Crisis, Belfer Center for Science and International Affairs, Harvard Kenedy School. <https://www.belfercenter.org/sites/default/files/files/publication/NATOatSeventy.pdf> (vizitat 12.02.2021).
 20. Chirilă V. Expert: Tensiunile dintre UE și Rusia vor avea consecințe grave asupra Republicii Moldova. <https://deschide.md/ro/stiri/politic/80292/Expert-Tensiunile-dintre-UE-%C8%99i-Rusia-vor-avea-consecin%C8%9Be-grave-asupra-RMoldova.htm> (vizitat 12.02.2021).
 21. Paclikova B. Masă rotundă: Importanța DCBI pentru reformarea sectorului de securitate al Republicii Moldova. <https://infocenter.md/masa-rotunda-importanta-dcbi-pentru-reformarea-sectorului-de-securitate-al-republicii-moldova/> (vizitat 12.02.2021).
 22. Cibotaru V. Masă rotundă: Importanța DCBI pentru reformarea sectorului de securitate al Republicii Moldova. <https://infocenter.md/masa-rotunda-importanta-dcbi-pentru-reformarea-sectorului-de-securitate-al-republicii-moldova/> (vizitat 12.02.2021).